

Покоління X, Y, Z: морально-релігійні цінності як основа спрямованості особистості

Тяговська О. С.

Анотація. У статті розглянуто теорію поколінь Вільяма Штрауса та Нейла Хоува й подано її характеристику. Узагальнено вплив політичних, соціальних й економічних змін на формування ціннісних орієнтирів окремих поколінь. Представлено релігійний вибір народжених у період з 1965 по 2010 роки. Виявлено, що серед покоління Y зростає кількість тих, хто не ототожнює себе з релігійною традицією. Встановлено різницю між цінностями поколінь: найвищий відсоток представників, не пов'язаних з релігією в поколінь Y і Z. Доведено вплив релігійних ціннісних характеристик на різницю в їх соціально-особистісних установках, що впливають на ставлення до сім'ї, роботи та релігії.

Ключові слова: теорія поколінь, цінності поколінь, релігія, моральні цінності.

Постановка проблеми. Ключові політичні, історичні й економічні зміни в розвитку цивілізації впливають не тільки на суспільство, але й на формування поколінь. Цю думку висловлював ще у 1952 році Карл Мангейм, досліджуючи покоління як соціальні структури [5]. Питання поколінь вважають актуальним і сьогодні, оскільки світ постійно розвивається. Демографічні зміни останніх поколінь спричиняють необхідність усвідомлення відмінностей у ставленні до соціальних норм, що, на наш погляд, стосується й самого життєвого укладу, ціннісних орієнтирів і релігії.

Метою статті є теоретичне дослідження особливостей морально-релігійних цінностей представників поколінь X, Y, Z.

Аналіз наукових досліджень і публікацій з теми. Питання поколінь і їхніх ціннісних орієнтирів дуже поширене в науковій літературі. Дослідженням ціннісних систем представників різних поколінь займалися М. Ліпка [4], Р. Флорі [2] та інші науковці. М. Ліпка, зокрема, говорячи про покоління Y, вказував на зростання «неіменних», або, інакше кажучи, тих, хто не співвідносить себе з жодною релігійною групою [4]. Р. Флорі, описуючи покоління X, зазначав, що вони більш

індивідуалістичні та менш релігійні, ніж їх попередники, а саме Бебі-Бумери [2].

Найбільш поширеною в сучасному науковому просторі є теорія поколінь («generational theory»), сформована Н. Хоувом і В. Штраусом у 1991 році в книзі «Покоління: історія майбутнього Америки від 1584 до 2060 р.». Автори виділили шість поколінь [3]. До них відносять:

- втрачене покоління (Lost Generation, 1880–1900);
- величне покоління (The Greatest Generation, 1901–1927);
- мовчазне покоління (Silent Generation, 1928–1945);
- Бебі-Бумери (BabyBoom Generation, 1946–1964);
- покоління X (Generation X, 1965–1980);
- покоління Y (Generation Y, 1981–1996);
- покоління Z або «ЯЯЯ» (Generation MeMeMe, 1997–2010).

Дж. Твенге та В. К. Кемпбел також розглядали теорію поколінь, але через зміни в культурі, цінностях, світогляді, включаючи зростання індивідуалізму, визначили, що їх вплив на покоління набагато глибший, ніж інші події періоду [7].

Х. Маркус і С. Кітаяма стверджують, що рефлексивно культура формує індивідуумів, а індивідууми формують культуру так, що зміни культурного рівня та цінностей в деяких випадках сильніші, ніж зміни поколінь [6].

І. П. Маноха, говорячи про теорію поколінь, запевняє, що доречно звернутися до наукових теорій поколінь, щоб більш глибоко досягнути твердження «Вчитися у різних поколінь». Адже навчання, освіта — це те, що відбувається «сьогодні» заради та задля того, що буде «завтра» [8].

Підсумовуючи, можна зазначити, що покоління формуються не тільки під впливом певних політичних, соціальних й економічних чинників, але й культури, що передбачає різне ставлення до релігійних цінностей як основи моральності людини.

Викладення основного матеріалу дослідження. Позначеннями X, Y та Z ми зобов'язані канадському автору Дугласу Купленду, який популяризував термін «Покоління X» [1]. Y і Z просто слідує за алфавітом. Покоління X — «аналогові вихідці» — також відоме як Покоління Гольф, знаходячись між Бебі-Бумерами та Y, позначається ще як «пропущене» або «маргіналізоване» покоління через низьку народжуваність. Покоління X характеризується високим рівнем

мотивації до праці та загалом високим рівнем освіти (йому належить особливо велика кількість наукових ступенів). Члени цієї групи працюють самостійно та прагматично. Релігію розглядають як некорисну для суспільства.

Таблиця 1. Три покоління та системи їх цінностей в часи демографічних змін

Характеристики	Покоління X	Покоління Y	Покоління Z
Роки	1966–1980	1981–1995	Від 1995
Події, що вплинули	Падіння Берлінської стіни, закінчення холодної війни	Терористичний напад 11 вересня (США), цифрова революція	Глобалізація, кліматичні зміни, міграція
Типовий статусний символ	Комп'ютер	Смартфони, планшети	Розумні технології
Ставлення до роботи	Кар'єра	Задоволення важливіше кар'єри, невідокремлені приватна та робоча сфери	Бажання чітких структур, відокремлення роботи від приватного життя
Цінності	Матеріальні цінності, багатство, кар'єра та безпека	Гнучкість і свобода, баланс робота-життя	Стабільність і впевненість
Релігія	Експериментальна віра, йога. Для 75% релігія надзвичайно актуальна. Невіруючі X розглядають релігію як нелогічну та не корисну для суспільства.	Близько 36% не ототожнюють себе з певною релігійною вірою, тоді як приблизно 55% ідентифікують одну з форм християнства.	Близько 76% належать до певної релігійної групи. Але релігію як важливу складову життя розглядають лише 65%. Атеїстами вважають себе 13%.
Комунікація	Імейли, смс	Смс і вайбер	Соціальні медіа

Покоління Y (ключовим принципом для якого є: «Головне, щоб було весело») — народжені в еру Інтернету, смартфонів та з постійним контактом із новими медіа. «Псилони» надають великого

значення самореалізації та загальній свободі. Найбільше їх виділяє ріст релігійної неприналежності, що свідчить про сильний спад релігійної самоідентифікації. Однак існує думка, що значний відсоток Y відносить себе до нерелігійних саме через виховання, оскільки більшість виховуються без стійких релігійних переконань.

Покоління Z (життєвим принципом якого є: «Покращувати світ разом») — так звані вихідці з цифрових технологій. Це покоління є явно міжкультурно спрямованим і більш космополітичним, ніж їх попередники. Найбільше значення сучасна молодь надає таким нематеріальним цінностям, як вірність партнеру/партнерці та друзям, а також збереження незалежності. Вагоме місце в ціннісних орієнтирах молоді займає сім'я. Узагальнення цінностей поколінь представлено в таблиці 1.

За результатами аналізу можна констатувати наявність помітних відмінностей у релігійних віруваннях і поведінці між поколіннями X, Y, Z. Наукові дослідження засвідчили, що серед покоління Y зафіксовано найменшу кількість відвідувачів релігійних служб, а отже, для них характерний найбільший рівень скептичності — принаймні в питаннях щодо Біблії. Усі ці висновки узгоджуються з тенденціями, що демонструють нижчу релігійність у молодшому віці через цілий ряд факторів, включаючи зменшення впливу релігійних авторитетів, обрядів дорослості та загальних закономірностей тенденцій життєвого циклу.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Зрозуміло, що демографія нових поколінь змінюється та прослідковуються деякі ознаки того, що наступні покоління загалом стають менш залученими до релігійних організацій та інститутів. Отже, висновок про те, що наступні покоління менше відвідують богослужіння, може бути свідченням зміни ціннісних орієнтирів під впливом нових технологій. Проте для більш глибокого розуміння цього твердження необхідні додаткові дослідження.

Список використаної літератури

1. Coupland Douglas. *Generation X: Tales for Accelerated Culture*. St. Martin's Press, 1991. 192 p.
2. Flory Richard W., Miller Donald Earl. *Gen X Religion*. New York : Routledge : Psychology Press. 2000. 101 p.

3. Howe Neil, Strauss William. *Generations: The history of America's future, 1584 to 2069*. New York : William Morrow and Co, 1991. 538 p.
4. Lipka Michael. Millennials Increasingly Are Driving Growth of 'Nones'. *Vol. Washington D. C. : Pew Research Center*. 2015. 54 p.
5. Mannheim Karl. *Essays on the Sociology of Knowledge*. New York : Oxford University Press. 1952. P. 45–54.
6. Markus Hazel Rose, Shinobu Kitayama. Cultures and Selves a Cycle of Mutual Constitution. *Perspectives on Psychological Science*, 2010, 5 (4). P. 420–30.
7. Twenge Jean M., Campbell W. Keith, Brittany Gentile. Generational Increases in Agentic Self-Evaluations among American College Students, 1966–2009. *Self and Identity*, 2012, 11 (4). P. 409–27.
8. Маноха І. П. Теорія поколінь: контраверсії та можливості сучасної освіти. *Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії»*. Книга 2 (6), 2018, II (80), Київ : «Гнозис». С. 25–31.

References

1. Coupland, Douglas (1991). *Generation X: Tales for Accelerated Culture*. St. Martin's Press. 192 p.
2. Flory, Richard W. & Miller, Donald Earl (2000). *Gen X Religion*. New York : Routledge : Psychology Press. 101 p.
3. Howe, Neil & Strauss, William (1991). *Generations: The history of America's future, 1584 to 2069*. New York : William Morrow and Co. 538 p.
4. Lipka, Michael (2015). Millennials Increasingly Are Driving Growth of 'Nones'. *Vol. Washington D. C. : Pew Research Center*. 54 p.
5. Mannheim, Karl (1952). *Essays on the Sociology of Knowledge*. New York : Oxford University Press. P. 45–54.
6. Markus, Hazel Rose & Shinobu, Kitayama (2010). Cultures and Selves a Cycle of Mutual Constitution. *Perspectives on Psychological Science*, 5 (4). P. 420–30.
7. Twenge, Jean M., Campbell, W. Keith & Gentile, Brittany (2012). Generational Increases in Agentic Self-Evaluations among American College Students, 1966–2009. *Self and Identity*, 11 (4). P. 409–27.

8. Manokha, I. P. Teoriia pokolin: kontraversii ta mozhlyvosti suchasnoi osvity [Generation Theory: Controversies and Possibilities of Modern Education]. *Vseukrainskyi naukovo-praktychnyi zhurnal «Dyrektor shkoly, litseiu, himnazii»*. Knyha 2 (6), II (80), Kyiv : «Hnozyz». 2018. S. 25–31. [In Ukrainian]

Тяговская О. С.

Поколение X, Y, Z: морально-религиозные ценности как основа направленности личности

Аннотация. В статье рассмотрено теорию поколений Уильяма Штрауса и Нейла Хоува и представлено ее характеристику. Обобщенно влияние политических, социальных и экономических изменений на формирование ценностных ориентиров отдельных поколений. Представлено религиозный выбор рожденных в период с 1965 по 2010 годы. Доказано, что среди поколения Y растет количество тех, кто не отождествляет себя с религиозной традицией. Установлено разницу между ценностями поколений: высокий процент представителей, не связанных с религией, у поколений Y и Z. Доказано влияние религиозных ценностных характеристик на разницу в их социально-личностных установках, влияющие на отношение к семье, работе и религии.

Ключевые слова: теория поколений, ценности поколений, религия, моральные ценности.

Tiahovska O. S.

Generation X, Y, Z: moral and religious values as the basis for personal orientation

Abstract. The article considers the theory of generations of William Strauss and Neil Howe and presents its characteristics. It summarizes the influence of political, social and economic changes on the formation of values of certain groups of generations defined by scientists. Presented is the religious choice of those born in the period from 1965 to 2010. It is established that among Generation Y there is a growing number of those who do not identify themselves with religious tradition. The difference between the values of generations has been established: a high percentage of non-religious representatives in Generations Y and Z. The impact of religious values on the difference in their social and personal attitudes, which affect attitudes towards family, work and religion, was proved.

Keywords: theory of generations, values of generations, religion, moral values, personality, career.

Тяговська Ольга Сергіївна,

факультет іноземних мов

Криворізький державний педагогічний університет

Кривий Ріг, Україна

t.jagouska@ukr.net

Науковий керівник:

Макаренко Наталя Миколаївна,

кандидат психологічних наук, доцент

Криворізький державний педагогічний університет

Кривий Ріг, Україна